

Казимира Малевича.

У 1959 році в м. Конотоп народилась відома в мистецьких колах світової культури дослідниця Надія Малолетнева, творчий псевдонім (Надія Русс). Після закінчення навчання в м. Курськ та м. Москва працювала журналістом у "Литературной газете", тижневику "Сучасник" та "Музыкальная жизнь". Але головним у своєму творчому житті вона вважала живопис. Пізніше вона навіть створила нову мистецьку течію НеОПОПРеалізм. У 1996 році вона переїхала до м. Фрипорт (Багамські острови), а в 2000 р. зупинилась в м. Нью-Йорк (США), де проживає й нині. Найбільш відомі її твори "Лица...Лица?...Лица!" та цикл робіт "В золотом тумане", "В дождь", "Двойной портрет". Твори зберігаються в багатьох провідних музеях світу, є вони і в Конотопському краєзнавчому музеї.

Наші земляки зробили вагомий внесок у розвиток світової культури ХХ століття. Їх імена є гордістю нашого славного міста Конотоп.

ГРАМАЗЖОРА Н. В.

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ГРОМАДЯНИНА І ПАТРІОТА УКРАЇНИ

Третє тисячоліття відкриває перед Україною й українцями широкі перспективи. Але світ любить сильних, важливих і цікавих для нього, таких, що мають із чим іти до інших. Для цього українцям треба не лише наздоганяти інші державні народи, а й зберегти й примножувати те, завдяки чому вони зуміли вистояти.

"Треба затверджуватися як самобутня та процвітаюча європейська нація, яка реалізує своє творче покликання, життєдіяльність якої базується на принципах гідності, а розвиток, свободу і права якої захищає сильна демократична держава". Україна постане тільки тоді, коли, завдячуючи державній політиці, ми відновимо свою історію, дамо чітку відповідь, хто ми, якого роду-племени, коли всіх українських героїв, кістки яких розкидані по світу, державна влада збере й поховає з почестями в українському пантеоні, коли буде українська економіка, український інформаційний простір. Любов до Батьківщини завжди конкретна. Це любов до рідного будинку, де народився, до вулиці, по якій уперше пішов до школи. Знання про рідний край так само необхідні для духовного розвитку дитини, як уміння читати і писати. Вивчення місцевої історії сприяє формуванню в молоді історичної свідомості та національної гідності. Краєзнавство - наука про націю.

Одним із найвпливовіших засобів формування сучасних громадян патріотів має стати історичне краєзнавство.

Наше головне завдання - виховати дитину, тобто розвинути в дитині все добре й викоринити все погане, а вчителям історії виховати патріота, адже лише

одухотворені ідеєю служіння своєму народові люди спроможні побудувати заможну українську державу. У історії людства існують проблеми, які є вічними. Одна з найважливіших - одухотворення життя людини, заохочення її до творчого мислення, соціальної відповідальності. Без збереження історичної й культурної пам'яті народу не може бути сучасної культури, виховання по-справжньому інтелекгентної особистості. І хочу наголосити, що лише засобами краєзнавчої культури як важливої функції національної самокорекції можливо зорієнтувати людину на мислення й діяння в площині громадянського призначення.

Людина лише тоді стає активним, небайдужим членом нації, коли досконало знає, хто вона й з якого вона роду, коли дійсно знає свій народ, знає його історичну долю, його колію в історичному житті, його природжену національну вдачу, здібності, хист... знає й виразно відчуває ті прикмети, що відзначають його як окрему націю; коли знає, що в того народу є вічно цінного, характерного і що тимчасового, поверхневого; коли розуміє, чому саме цей народ має такі-то риси національного обличчя, а не інші; коли безпосередньо не тільки відчуває всіма фібрами душі, а й упевнено, щохвилини розуміє свою органічно психологічну приналежність до такої-то нації, а не до іншої.

Своєрідним критерієм цивілізованості та гуманності суспільства є увага до своєї культури. Місцевий краєзнавчо-етнографічний матеріал допомагає учням краще розбиратися в особливостях національного характеру, сприяє вихованню поваги до традицій, мови, звичаїв. У основі краєзнавчих надбань лежить принцип емоційного спілкування, який забезпечує духовний розвиток дитини на основі єднання душі, серця, розуму, спонукає до обміну радістю з ближнім. Як сказав відомий український педагог Ничипір Григорійв майже 90 років тому: "Історію треба викладати так, щоб дитина з самого початку й до самого кінця курсу відчувала, що вчить вона не про когось, а про себе, про своїх батьків, дідів, прадідів, про свій рід, що лишило слід у її сучаснім житті, і так чи інакше завжди впливає на це життя..." [1, с. 9-10].

Вироблення нових підходів до вивчення краєзнавства - актуальна проблема сучасної дидактики. Краєзнавство в школі вивчається на факультативних заняттях. Досвід показує, що ці заняття хоча й належать до категорії навчальних, проте в основному передбачають широку позакласну і позашкільну діяльність. Краєзнавчі факультативи об'єднують тих школярів, які прагнуть самостійно здобути знання, поглиблено вивчають документальні матеріали місцевих музеїв, архівів, науково-краєзнавчу літературу, беручи участь у різноманітних експедиціях, таких, як: "Сто чудес України", "Краєзнавець", "Краса і біль України". Окрему увагу необхідно приділити популяризації історико-краєзнавчої літератури, літератури про пам'ятки історії і культури, про екологію і охорону природи краю, творчість місцевих письменників, про народну творчість, місцевий фольклор як найважливіший засіб естетичного і патріотичного виховання молоді. Краєзнавчі матеріали треба обов'язково виділити із загального фонду. Специфіці краєзнавства найбільш повно відповідають комплексні форми пропаганди літератури. До них відносять краєзнавчі кімнати, кутки, кімнати бойової слави, які добре зарекомендували себе на практиці і де широко використовуються елементи музейної експозиції. Радимо розгорнути постійно

діючу виставку "Немає кращої землі, ніж та, що зветься рідним краєм".

Більшої ефективності роботі краєзнавчої спрямованості нададуть вечори запитань та відповідей, ділові зустрічі з представниками обласних, районних рад, фахівцями-краєзнавцями, працівниками музеїв, під час яких читачі зможуть отримати "живу" інформацію про суспільно-політичний та економічний стан у регіоні. Важливим засобом патріотичного виховання є вивчення мистецтва рідного краю, архітектурне краєзнавство та художнє краєзнавство, до якого належать популяризація літератури про пам'ятники культури, образотворче, музичне та театральне мистецтво.

Знайомству з історією рідного краю, його культурою допоможуть краєзнавчі клуби, лекторії. Велику увагу слід приділити популяризації історико-краєзнавчої літератури. І цьому сприятимуть такі масові заходи, як:

- історико-етнографічна гра "Дивосвіт рідних оберегів";
- родинне свято "Родинні скарби нашої сім'ї";
- день народознавця "Невичерпність народних традицій Сумщини";
- краєзнавчий вечір-діалог "Про Конотопщину з любов'ю";
- створення літературно-краєзнавчого альманаху "Життедайна криниця";
- урок народознавства "Пам'ятаємо свій родовід";
- створення альбомів "Роде наш прекрасний", "Пам'ять родоводу".

Одне з вагомих місць займає туристично-краєзнавча робота, яка проводиться у рамках руху учнівської молоді "Моя земля - земля моїх батьків". Виховний вплив цих видів краєзнавчої роботи неоціненний: учні усвідомлюють свою причетність до історії роду, те, що вони є носіями не лише генів родини, а також її культурної спадщини, що вони є зв'язуючою ланкою між минулими й прийдешніми поколіннями.

Як ви зрозуміли з вищесказаного, що саме краєзнавча робота розкриває творчий необмежений потенціал учня, дитина сама може творити, адже наукова робота не для кожної дитини є посильною, а ось можливість реалізувати себе, використовуючи власні вміння і надбання, доступні всім.

Наша держава має власний повнолітній вік. Хто ми є для тебе, Україно? Чи потрібні ми тобі, Україно? Яке майбутнє чекає тебе й нас з тобою? Що ми можемо зробити для тебе, Україно? Для чого живе людина? Щоб своїм життям продовжити свій Рід. Щоб Рід не перервався, щоб нація, членом якої я є, не зникла з лиця землі. Ми народилися українцями і наше завдання в цьому світі просте - забезпечити незнищенність нації. Це система цінностей, через яку, нам, українцям, необхідно розглядати всі явища не через призму "поступу до демократії", а через призму до держави, яка є запорукою збереження нашого Українського Роду. Найголовніше все таки - це стати свідомим громадянином України.

Слід підкреслити, що формування світогляду молоді неможливе без любові до своєї "малої батьківщини" - до домівки, у якій народився, де пройшло дитинство. Відновити історію сім'ї, повернутися обличчям до її забутих традицій, звичаїв, залучити до прадідівських ремесел, навчити дбайливо ставитись до природи, ресурсів, пам'яток історії і культури краю, мови, літератури, фольклору, народної творчості - ось основне завдання краєзнавчої роботи, над чим повинні

працювати вчителі, бо вчитель володіє Словом. Сподіваюсь, що проведена нами робота допоможе залучити молодь до вивчення історичного минулого свого народу, усвідомити свої корені, знайти моральні орієнтири в житті, виховати в собі почуття національної гідності, патріотизму. І коли молода людина на запитання: "Де найкраще місце на землі?" із впевненістю зможе сказати: "Там найкраще, де родився ти", ось тоді ви досягли своєї мети.

Як і в попередні роки існування незалежної України, так і нині, процес відродження української нації проходить у протиборстві із зневажливим становленням до культурно-історичної спадщини і традицій у різних сферах матеріальної і духовної культури народу. Небажання прийняття, а часом просто нерозуміння глобального значення культурно-історичної спадщини українського народу постає на певному ґрунті: це і демографічні, соціальні зміни в державі та суспільстві, і деформації в суспільній свідомості. Запобіганню появи в поглядах нової генерації українського народу повинна сприяти послідовна й системна робота школи, зорієнтована на формування в дітей світогляду на терені національної культурно-історичної спадщини.

1. Наш Г. Про навчання дітей рідної історії / Г. Наш // Історія України в народних думках та піснях. - К. : Веселка, 1993.

2. Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в школі / Я. Треф'як // Історія в школах України. - 2002. - № 1. - С. 33-37.

3. Мисан В. О. Програма курсу "Історія рідного краю" / В. О. Мисан // Віхи століть. - 2007. - № 3-4. - С. 38-48.

ДЯЧОК Г. В.

ШКОЛА ЛЮДЯНОСТІ ТА ДОБРА (З ІСТОРІЇ КОНОТОПСЬКОЇ ЗОШ № 11)

Історія будь-якої школи - це літопис славних справ тих людей, хто стояв у її витоків, хто сприяв її становленню і розвитку, хто своєю подвижницькою працею зміцнював її матеріальну базу, хто сів "розумне, добре, вічне" в душах вихованців.

Історія Конотопської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 11 своїм корінням сягає далекого 1912 року. Саме тоді розпочала свою роботу приватна жіноча гімназія Олени Галактіонівни Журід, яка й стала початком згаданого освітнього закладу. У архівних документах краєзнавчого музею м. Конотоп під рубрикою "Освіта Конотопа в ХІХ-ХХ століттях" читаємо: "На початку ХХ століття в районні залізничні поміщицю Журід була заснована жіноча гімназія, де навчалось 48 учениць. Не мала бібліотеки".

Гімназія була розташована у власному будинку дворян Журід по вулиці Межовій (нині Ватутіна), збудованому Василем Єремійовичем Риндіним,